

MODEL ROZWINIĘCIA TEMATU

Temat: Dylematy moralne Tomasza Judyma. Zinterpretuj fragmenty „Ludzi bezdomnych” Stefana Żeromskiego i, odwołując się do znajomości utworu, odczytaj ich symboliczne znaczenie.

I ROZWINIĘCIE TEMATU

1. Przedstawienie bohatera.

np.

- Tomasz Judym, syn szewca z ulicy Ciepłej w Warszawie, absolwent medycyny,
- ukończył studia dzięki finansowej pomocy ciotki,
- ma kompleksy człowieka wywodzącego się z nizin społecznych,
- od ponad roku odbywa w Paryżu praktykę chirurgiczną.

2. Określenie sytuacji

np.

- w Luwrze obserwuje rzeźbę *Wenus z Milo*,
- spotyka tutaj cztery Polki: wdowę panią Niewadzką (bogatą ziemiankę), jej wnuczki – Natalię i Wandę Orszeńskie oraz ich guwernantkę Joannę Podborską,
- Polki podziwiają *Wenus z Milo*, wspominają obraz „*Rybak*” Puvis de Chavannes’a.

3. *Wenus z Milo*. Opis i interpretacja posągu

np.

- rzymska bogini miłości i piękności,
- marmurowa, niebiańska piękność - włosy związane w piękny węzeł, jasne oczy, *podłużna, smagła twarz tchnąca nieopisany urok*, wąskie barki, prześliczne ramiona, wysmukła sylwetka,
- *Rozum nieograniczony i czysty, z przenikliwą siłą spogląda w mrok, czoło zamysłone* – rozumna, przenikliwa, zadumana,
- miłość rozbudziła jej zmysły, nadała sens istnieniu,

4. Symbolika posągu

np.

- jest odzwierciedleniem klasycznego stylu: piękna, proporcji, harmonii i ładu (*Jasny i dobry symbol życia, córka nieba i dnia...*),
- uosobienie spokoju, szczęścia, mądrości, miłości wolności,
- symbolizuje określony model życia człowieka – jego jasną stronę, życie ludzi bogatych, żyjących dostatnio i wygodnie, ale korzystających z pracy rąk innych,
- symbolizuje blichtr, ale zarazem kulturę i piękna.

5. Znaczenie posągu dla Tomasza Judyma

np.

- odzwierciedla pragnienia doktora Judyma:
- uniezależnienia się od przeszłości, od środowiska, z którego pochodzi,
- zaznania miłości i uroków życia,
- przebywania w towarzystwie pięknych kobiet i ludzi bogatych (jasna strona życia),
- poszukiwania ładu i harmonii w świecie,
- skorzystania z tego, co może zaoferować mu życie.

6. Obraz *Ubogi rybak* Puvis de Chavannes’a

Opis i interpretacja obrazu

np.

- rybak przypomina pierwotną, nieucywilizowaną istotę,
- sprawia wrażenie kogoś, kto pogodził się ze swym losem, nie oczekuje jego zmiany, beznamiętnie przygląda się odwiedzającym galerię,
- kontrast między postacią przedstawioną na obrazie a odwiedzającymi galerię (*łupy wielkich dam, strojnych i pachnących dziewczyn, mężczyzn...*).

7. Symbolika obrazu

np.

- symbolizuje świat klas pracujących pełen nędzy i cierpienia - *prerażający produkt ludzkości*,
- symbol „ciemnej strony” egzystencji człowieka,
- oskarżenie istniejącego porządku społecznego,
- uosobienie konfliktu między klasą posiadającą a robotniczą biedotą,
- zapowiedź konieczności społecznego przewrotu.

8. Refleksje Tomasza Judyma związane z obrazem

np.

- odczuwanie krzywdy tych, którzy żyją w urągających człowiekowi warunkach,
- odczuwanie hańby społeczeństwa, które na to pozwala,
- oskarżenie skierowane przeciwko warstwie ludzi bogatych (*obarczeni łupami*),
- utożsamienie się z obserwatorami zła na świecie, biernymi i nie przeciwstawiającymi mu się,
- przypomnienie przeszłości w dzielnicy nędzy na ul. Ciepłej w Warszawie,
- wspomnienie *długu przeklętego*, który powinien spłacić tym, z których wyrósł.

9. Dylematy moralne bohatera

np.

- *Wenus z Milo* i *Ubogi rybak* - symbole dwóch odmiennych światów zapowiadające dylematy moralne Tomasza Judyma, towarzyszące bohaterowi przez całe życie;
- wyobcowanie ze swego środowiska, uczucie niechęci i wstrętu do niego, chęć odcięcia się od tamtego świata przy jednoczesnym poczuciu winy wobec nędzarzy: to do niego los się uśmiechnął,
- podziw dla spotkanych kobiet, ich sposobu bycia, poruszania się; ten świat mu imponuje;
- walka z własną fascynacją salonami i blichtrzem innego życia,
- Może wybrać sukces zawodowy, miłość Joasi, dom i rodzinę, rezygnując z buntu i przeciwstawienia się krzywdzie najuboższych albo samotną walkę o zmianę warunków życia tych, którzy wymagają pomocy i współczucia,
- wewnętrzne rozdarcie i wynikające z niego poczucie nieszczęścia,

10. Wnioski

Wniosek pełny: Tomasz Judym to bohater o wielkiej wrażliwości moralnej, bezkompromisowy, wierny ideałom, posiadający poczucie misji; dokonuje wyboru – podejmuje samotną walkę o zmianę warunków życia tych, którzy wymagają pomocy i współczucia; uważa, że inteligencja ma do spełnienia szczególną rolę;

Wniosek częściowy: Tomasz Judym zrywa wszelkie więzi z rzeczywistością symbolizowaną przez *Wenus z Milo*, która miała dla niego tak wiele uroku; odrzuca miłość Joasi, wygodne życie i wkracza samotnie w świat *Uboiego Rybaka*, poświęcając mu życie;

Próba podsumowania: Doktor Tomasz Judym dokonuje wyboru - podejmuje walkę o zmianę warunków życia najbiedniejszych.